

Kriz sürececek

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Çünkü bu kriz ekonomik değil, pazartesi günü de belirttiğim gibi, ondan daha çok sosyoekonomik yapıya dönük bir talepten de kaynaklanıyor. Şöyle...

Rasyonalite -akılcılık- denilen şey burjuvazinin dünya görüşüdür. Aynı şekilde ekonomik

liberalizmle burjuvazinin tarihsel gelişimi arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Bütün bunların altında da burjuvazinin ekonomik bir güç haline geldikten sonra siyasal iktidarı ele geçirme çabası yatar. Güçlenen burjuvazi kilisenin ve onunla beraber hareket eden krallığın elinde tuttuğu siyasal erki ele geçirmeye uğraşır. Burjuva devrimlerini, onların en büyüğü olan laikliği bu süreç hazırlamıştır ve burjuvazi bu aşamalardan geçerek, kapitalizmle eklemlenerek bugüne erişmiştir. Kapitalizmle de akılcı yönetim arasında su geçirmez bir ilişki söz konusudur.

Türkiye bu aşamaya farklı bir yol yürüyerek geliyor. KİLİSE-krallık ilişkisini ve onların siyasal konumunu Türkiye'de devlet temsil eder. O devlet, belki de kendi pahasına burjuvazinin güçlenmesine olanak sağlamıştır. Ortaya çı-

kan bu sınıfın kendi denetimi altında kalması için de toplumun 'imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitle' olduğunu iddia etmiştir. Toplumun en fazlasından mesleki bazı farklılıklarla biçimlendiğini savunmuştur. Ama olanlar olmuş, burjuvazi kendi özerkliğine adım adım yaklaşmıştır. Bu da burjuvazinin devletle giriştiği erk mücadelesine bağlıdır.

Türkiye'de devleti eline geçiren kesim, aşırı merkezileşmiş bir ekonomiyi ve bürokrasiyi kullanarak kendisini daha da güçlendirmekten kaçınmaz. Son olaylarla büsbütün ortaya çıkan banka-siyaset ilişkisi budur. Bu ilişki, daha çok taşra burjuvazisinin, küçük ve orta ölçekli burjuvazinin lehine işlemektedir. (Bu kesimi siyasette DYP-MHP-FP temsil eder.) Ama özellikle 1980 sonrasında güçlenmeye başlayan ve neredeyse spekülative hareketlerle zengin olan bir kesim de bu ilişkiyi sonuna kadar kullanmıştır. (O ilişkinin de siyasetteki temsilcisi de ANAP'tır.)

Şimdiyse, işler nihayet gelip bir noktada tıkanmışa benziyor. Kriz de o noktada patlıyor ve bir türlü söndürülemiyor. Bunu doğal karşılamak gerekir. Türk burjuvazisinin büyük bir bölümü uluslararası rekabete kendisini açmış, uluslararası sermayeyle yakın bir ilişkiye girmiştir. Aldığı büyük riskleri aşabilmesinin tek yolu akılcı yönetimi sonuna kadar kullanmaktadır. O arada

dünyadaki gidişin doğrultusunu yakından izlemekte, mesela küreselleşme denilen şeyin, AB gibi aşamalarına kayıtsız kalmanın ve içedönük bir siyaset izlemenin hangi bedelleri ödeyeceğini sezinlemektedir. Öte yandan, kendi devletle yozlaşmış (corruption) ilişkiler içinde bulunan ve spekülative değer elde eden kesimlere dönük kaynak aktarımından ciddi biçimde rahatsızlık duymaktadır. Dolayısıyla da bugün kemiğe dayanmış bıçak mantığıyla hareket ederek hükümete ve onun gelişigüzel programına direnmektedir. Piyasalardaki asıl rahatsızlık budur. Bu bir güven bunalımıdır ve öyle sıradan bir güvensizlik değildir. Büyük burjuvazi, köklü bir dönüşümü istemektedir.

Çağdaş kapitalizmin 'olmazsa olmaz' koşulları bu dönüşümün içindedir. O dönüşüm, şeffaflık, hesap verme (accountability), akılcı yönetim, çoğulculuk, tam anlamıyla düşünce özgürlüğü gibi toplumsal-siyasal hususları da içermektedir. Aranacak şey budur. Bu yolda adımlar atılmadıkça, çağdaş kapitalizmin gerekleri yerine getirilmedikçe ve burjuvazi o anlamda kendisini güvenceye almadıkça piyasalar güven tazelemeyecek, çöküntü sürecektir. Çünkü, Türkiye siyasetinin krizinden yavaş yavaş krizin siyasetine doğru yürüyor.

Onun ne olduğunu cumaya yazacağım.